

Makroekonomie

3+2, EVSNPMABMI

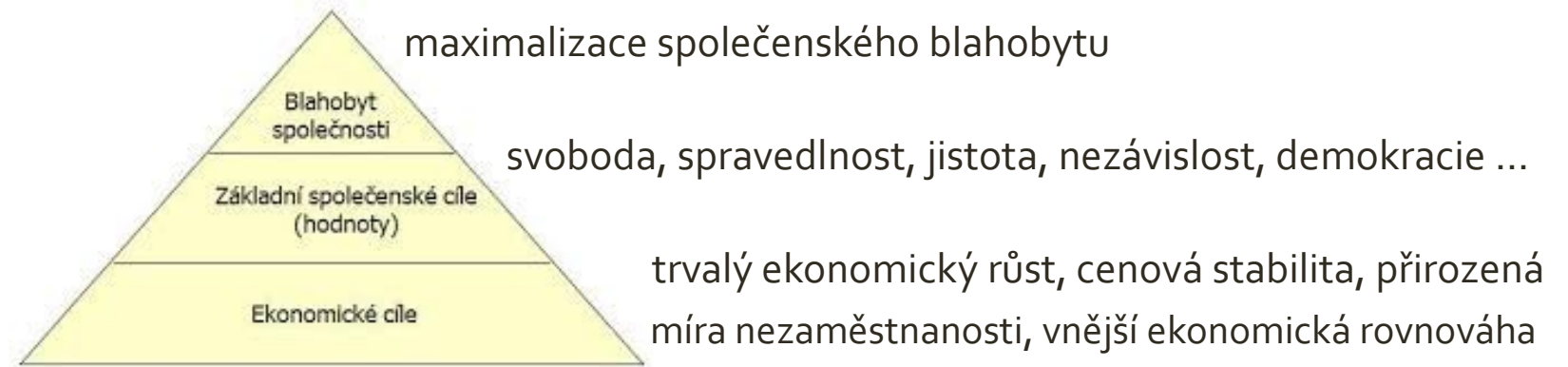
Hospodářská politika

1

Ing. Kamila Turečková, Ph.D.

Hospodářská politika

- Přístup státu k ekonomice své země.
- Záměrná praktická činnost státu.
  - Jedná se o činnost, při které se nositelé hospodářské politiky (zákonodárné instituce – parlament, vládní instituce – vláda, emisní banka, instituce vytvářející tržní prostředí, soudní instituce, antimonopolní úřad apod.), za využití celé řady nástrojů a svěřených pravomocí, snaží dosáhnout předem určených ekonomických (ale i společenských) cílů.

- Mladá disciplína, začala se formovat až ve 30. letech minulého století. Rozlišujeme 2 hlavní proudy:
  - **anglo-americký proud:** HP je krátkodobá konjunkturální politika (John Maynard Keynes)
  - **kontinentální proud:** HP jako konstitutivní (základní), systémotvorná činnost státu (Walter Eucken, Ludwig Erhard)
- Hospodářská politika jako samostatná vědní disciplína se nachází na pomezí ekonomické teorie a hospodářské praxe.
- Blíže se budeme zabývat fiskální a monetární politikou.

Fiskální (rozpočtová) politika

- prostřednictvím svých nástrojů usiluje o zabezpečení základních cílů HP, zejména o dosažení rovnovážného **hospodářského růstu (růst produktu) a nízké míry nezaměstnanosti**
- nositelem fiskální politiky je **stát** (vláda, resp. ministerstvo financí) a místní orgány státní správy
- má 3 funkce:
  - funkce alokační, distribuční a stabilizační
- plní čtyři základní úkoly:
  - **poskytování veřejných statků** veřejným sektorem (pozitivní externality)- funkce alokační, mikroek. funkce
  - **redistribuci důchodů** – přerozdělovací (nemělo by překročit rámec účelné solidarity neboť by podporovalo morální hazard) - funkce distribuční, mikroek. funkce
  - **stabilizace ekonomiky**- zde jde o odstraňování odchylek skutečného produktu od produktu potenciálního, zejména ze strany poptávky- funkce stabilizační, makroek. funkce
  - + řešení problémů spojených se selháním trhu

Fiskální (rozpočtová) politika - nástroje

- Nejdůležitějším nástrojem FP je **státní rozpočet**, a to jak strana příjmová (zejména **daně (T)** a **daňová sazba (t)**), tak i výdajová strana (především **vládní výdaje (G)**, případně **transferové platby (TR)**).

Nástroje FP:

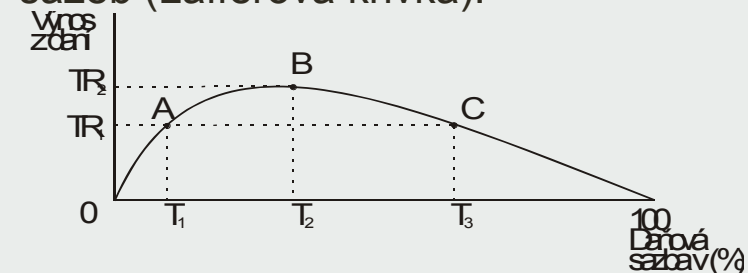
- vestavěné - automatické stabilizátory (působí v delším časovém horizontu a automaticky), mají proticyklický charakter
  - mandatorní (každoročně povinné) vládní výdaje,
  - progresivní daně z příjmu
  - transferové platby (např. podpora v nezaměstnanosti)
- diskréční opatření – záměrná, jednorázová (používají se jako okamžitá reakce na průběh hospodářského cyklu; změna na příjmové a výdajové straně státního rozpočtu, nutno politiky prosadit → vznikají časová zpoždění účinků diskréčních opatření)
  - změna daňových sazeb, změna struktury a velikosti vládních výdajů, zavedení nových daní, úprava transferových plateb atd.

$$AD = C + I + G$$

$$AD = C_a + c \cdot (Y + TR - T_a - t \cdot Y) + I + G$$

Fiskální (rozpočtová) politika - typy

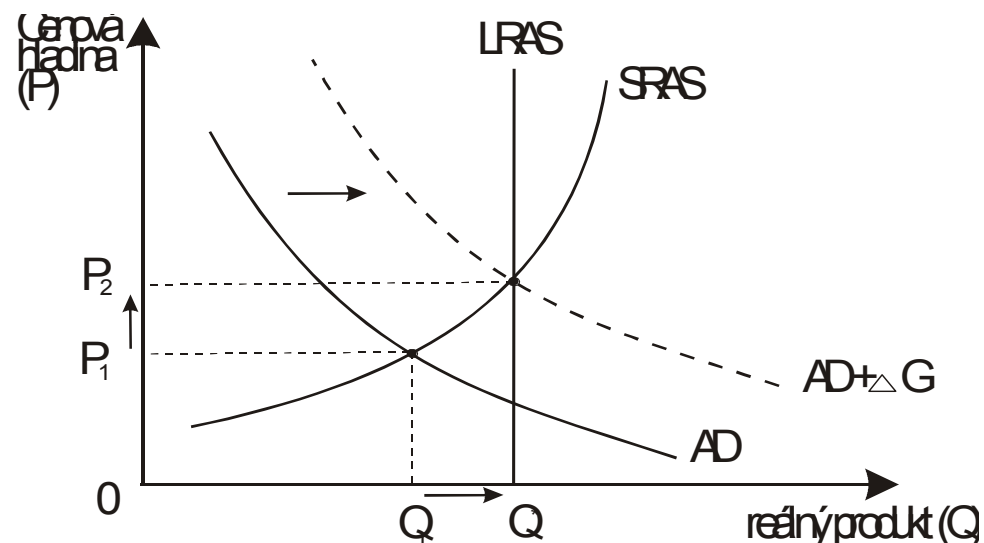
Ekonómie strany nabídky: FP může ovlivňovat i stranu agregátní nabídky ekonomiky. AS lze výrazně stimulovat prostřednictvím snížení daňových sazeb (Lafferova křivka).

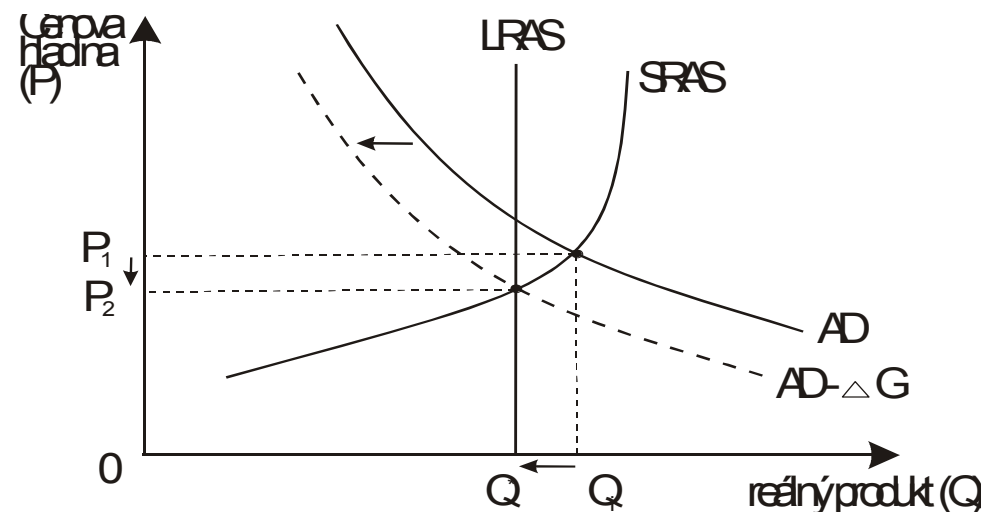
- vychází z toho, jakým způsobem působí FP na agregátní poptávku a agregátní nabídku:

- je-li cílem zvýšení AD či AS, hovoříme o **expanzivní** FP
- je-li cílem spíše tlumení růstu AD či AS, hovoříme o **restriktivní** FP

1. **expanzivní** (růst výdajů ze SR nebo pokles daní, roste AD, produkt, cenová hladina a klesá nezaměstnanost)

2. **restriktivní** (pokles výdajů ze SR nebo růst daní, klesá AD, produkt, cenová hladina, roste nezaměstnanost)

Fiskální (rozpočtová) politika - vytěsňovací efekt

- Vytěsňovací efekt znamená, že růst státních výdajů způsobuje omezování soukromých výdajů. Státní výdaje vytěsňují soukromé výdaje přímo (přímou substitucí, kdy státní výdaje vytlačí jiné soukromé výdaje) nebo nepřímou (prostřednictvím růstu úrokových sazeb).
  - Přímá substituce znamená, že stát zvýší výdaje na veřejnou dopravu a jednotlivci sníží své výdaje na osobní dopravu.
  - Nepřímé vytěsňování nastává, když stát zvýší vládní výdaje, aniž zvýší daně → roste deficit státního rozpočtu, vláda si k jeho financování musí vypůjčit peníze → roste poptávka po penězích (na peněžním trhu) → roste úroková sazba → následně klesají investičních a spotřebních výdajů soukromých subjektů
- Vytěsňování můžeme tedy podle rozsahu dělit na:
  - **úplné** - když G vzrostou přesně o tolik, o kolik poklesnou soukromé I ($\uparrow G = \downarrow I$)
  - **neúplné (částečné)** - když G vzrostou více než činí pokles soukromých I ($\uparrow G > \downarrow I$)
  - **nulové** - když růst G není doprovázen poklesem soukromých I
  - **přetěsnění** - v případě že G vzrostou méně než činí pokles soukromých I ($\uparrow G < \downarrow I$)

$$AD = C + I + G$$

$$AD = C + \bar{I} - b \cdot i + G$$

Monetární (peněžní) politika

- Monetární politikou se rozumí snaha nositele monetární politiky (centrální banky CB) dosáhnout stanovených cílů, především stabilní a nízké inflace a vnější ekonomické rovnováhy včetně vnější stability měny (devizového kurzu), za použití zvolených nástrojů.
- MP je systém opatření CB, jejichž záměrem je ovlivňovat peněžní zásobu nebo úrokové sazby s cílem stabilizovat ekonomiku.
- Účinná MP pomáhá ekonomice udržovat stabilní cenovou hladinu a vyhýbat se nadměrné cyklické nezaměstnanosti.
- CB prosazuje cíle měnové politiky přes kontrolu nabídky peněz (ovlivňuje $MB=CU+R$).

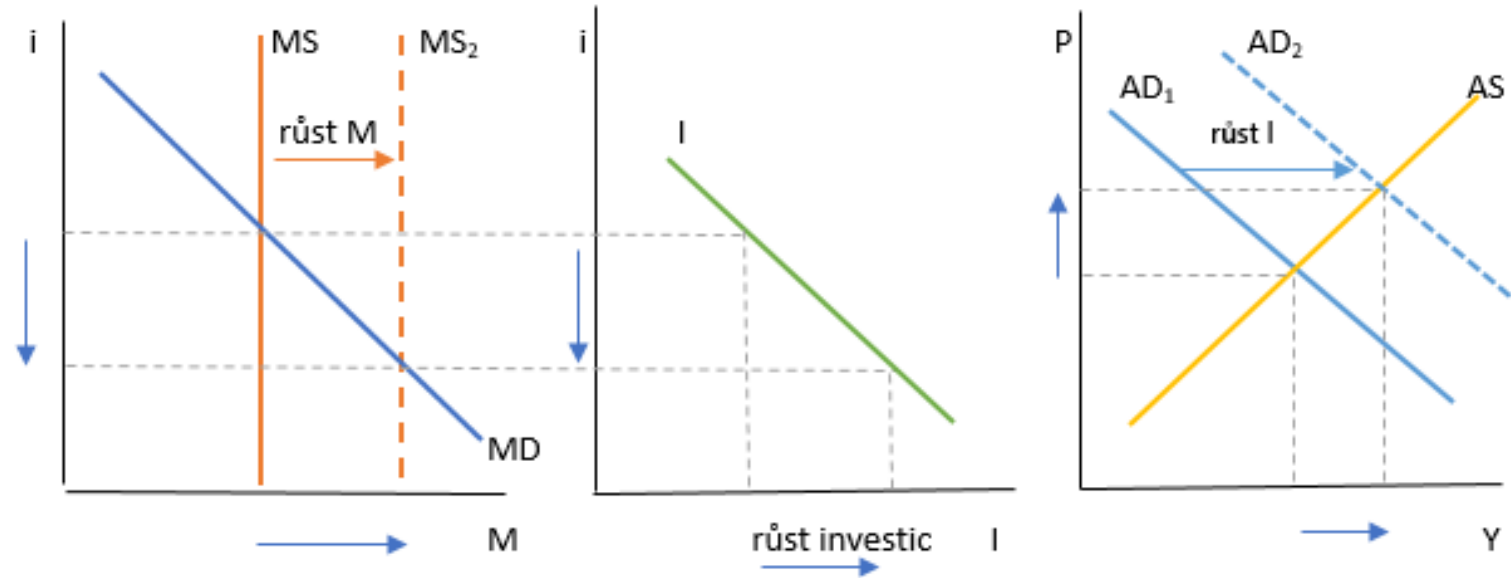
Monetární (peněžní) politika- typy a nástroje

- Přímé nástroje jsou adresné, selektivní a administrativní (v nesouladu s tržním systémem): pravidla likvidity, úvěrové limity, úrokové limity, povinné vklady, doporučení, výzvy a dohody.
- **Nepřímé nástroje MP** jsou plošné a mnohem častěji využívány:
  - diskontní nástroje (jde o regulaci poskytování úvěrů centrální bankou bankám obchodním a o sazby z těchto úvěrů).
    - Provádí-li expanzivní politiku snižuje diskontní sazbu, roste nabídka peněz, klesá úroková míra a AD poroste.
  - operace na volném trhu (nákup nebo prodej CP, kterým centrální banka ovlivňuje monetární bázi a peněžní zásobu; nejčastěji používaný nástroj).
    - Hodlá-li CB omezit nabídku peněz (restriktivní MP), může prodávat obligace např. obchodním bankám, snižuje peněžní bázi a nabídku peněz, roste úroková míra, klesá AD.
  - povinné minimální rezervy (povinné vklady obchodních bank u banky centrální; tyto vklady nemohou být volně využívány), CB ovlivňuje úvěrotvornou a penězotvornou schopnost bank
    - Pokles PMR znamená růst nabídky peněz (expanzivní MP), klesá cena peněz (i) a AD poroste.
- Monetární politika může být expanzivní (zvyšuje nabídku peněz a snižuje úrokovou míru) a restriktivní (snižuje nabídku peněz a zvyšuje úrokovou míru).

Monetární (peněžní) politika

- **expanzivní** monetární politika
- centrální banka sníží PMR (diskontní sazby, nakupuje CP), čímž umožní komerčním bankám „vlastnit“ a nabízet více peněz – roste nabídka peněz na trhu peněz a klesá úroková míra

- s poklesem úrokové míry se zvyšuje objem investic (I)
- investice jsou součástí AD , rostou-li investice, roste AD
- růst AD se promítá do růstu produktu (Y) a nepřímo do poklesu nezaměstnanosti (u), roste však také cenová hladina (P)

Děkuji za pozornost.